

**Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobiegania
nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury,
sporządzona w Paryżu dnia 17 listopada 1970 r.**

Konferencja Generalna Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury zebrana w Paryżu w dniach od 12 października do 14 listopada 1970 roku na swej XVI sesji,

Przypominając wagę postanowień zawartych w Deklaracji dotyczącej zasad międzynarodowej współpracy kulturalnej, przyjętej przez Konferencję Generalną na jej XIV sesji,

Zważywszy, że wymiana dóbr kultury między narodami w celach naukowych, kulturalnych i oświatowych pogłębia wiedzę o cywilizacji ludzkiej, wzbogaca życie kulturalne wszystkich narodów i prowadzi do wzajemnego szacunku i zrozumienia między narodami,

Zważywszy, że dobra kultury są jednym z głównych elementów cywilizacji i kultury narodów i że nabierają one prawdziwej wartości tylko wówczas, gdy znane jest możliwie jak najdokładniej ich pochodzenie, historia i otoczenie,

Zważywszy, że obowiązkiem każdego państwa jest chronić dziedzictwo kulturalne znajdujące się na jego terytorium przed niebezpieczeństwami kradzieży, nielegalnych wykopalisk i nielegalnego wywozu,

Zważywszy, że w celu zapobiegania tym niebezpieczeństwom konieczne jest, aby każde państwo uświadomiło sobie w jeszcze większym stopniu swój obowiązek moralny poszanowania swego własnego dorobku kulturalnego, jak również dorobku kulturalnego wszystkich narodów,

Zważywszy, że muzea, biblioteki i archiwa jako instytucje kulturalne powinny czuwać nad tym, aby ich zbiory były tworzone w oparciu na powszechnie uznanych zasadach moralnych,

Zważywszy, że nielegalny przywóz, wywóz i przekazanie prawa własności dóbr kultury jest przeszkodą na drodze do wzajemnego zrozumienia między narodami, do którego Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury ma obowiązek przyczyniać się między innymi poprzez zalecenie zainteresowanym państwom zawierania międzynarodowych konwencji w tej mierze,

Zważywszy, że ochrona dorobku kulturalnego może być skuteczna jedynie pod warunkiem jej zorganizowania zarówno na skalę krajową, jak i międzynarodową, przy ścisłej współpracy między państwami,

Zważywszy, że Konferencja Generalna Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury już w 1964 roku przyjęła Zalecenie w tej sprawie,

Zapoznawszy się z nowymi propozycjami dotyczącymi środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przekazywaniu prawa własności dóbr kultury, które to zagadnienie stanowi punkt 19 porządku dziennego sesji,

Postanowiwszy na swej XV sesji, że zagadnienie to powinno stać się przedmiotem konwencji międzynarodowej,

Przyjmuje dnia 14 listopada 1970 roku niniejszą Konwencję.

Artykuł 1

Dla celów niniejszej Konwencji za dobra kultury uważane są dobra, które ze względów religijnych lub świeckich uznawane są przez każde państwo za mające znaczenie dla archeologii, prehistorii, historii, literatury, sztuki lub nauki i które należą do następujących kategorii:

a) rzadkie zbiory i okazy z dziedziny zoologii, botaniki, mineralogii i anatomii, przedmioty przedstawiające wartość paleontologiczną;

b) dobra mające związek z historią, w tym również z historią nauki i techniki, historią wojskowości i historią społeczną, a także dobra pozostające w związku z historią życia przywódców, myślicieli, naukowców i artystów narodowych oraz ważnych dla narodu wydarzeń;

c) przedmioty uzyskane drogą wykopalisk archeologicznych (legalnych i nielegalnych) i odkryć archeologicznych;

d) elementy pochodzące z rozebranych zabytków artystycznych lub historycznych albo ze stanowisk archeologicznych;

e) antyki liczące ponad sto lat, takie jak napisy, monety i wyryte pieczęcie;

f) materiały etnologiczne;

g) dobra, przedstawiające wartość artystyczną, takie jak:

(i) obrazy, malowidła i rysunki wykonane w całości ręcznie, na jakimkolwiek podkładzie i przy wykorzystaniu dowolnego tworzywa (z wyjątkiem rysunków przemysłowych i artykułów przemysłowych ręcznie zdobionych);

(ii) oryginalne dzieła sztuki posągowej i rzeźby wykonane z dowolnego tworzywa;

(iii) oryginały sztychów, rycin i litografii;

(iv) oryginały zestawów i montażów artystycznych wykonane z dowolnego tworzywa;

h) rzadkie rękopisy i inkunabuły, dawne książki, dokumenty i publikacje mające szczególne znaczenie (historyczne, artystyczne, naukowe, literackie itp.), w postaci pojedynczych egzemplarzy lub w zbiorach;

i) znaczki pocztowe, skarbowe i podobnego rodzaju w postaci pojedynczych egzemplarzy lub w zbiorach;

j) archiwa, w tym archiwa fonograficzne, fotograficzne i filmowe;

k) liczące ponad sto lat meble oraz dawne instrumenty muzyczne.

Artykuł 2

1. Państwa Strony niniejszej Konwencji uznają, że nielegalny przywóz, wywóz i przenoszenie własności dóbr kultury stanowią jedną z głównych przyczyn zubożenia dorobku kulturalnego krajów, z których te dobra pochodzą i że współpraca międzynarodowa jest jednym z najbardziej skutecznych środków ochrony tych dóbr kultury przed wszystkimi związanymi z tym niebezpieczeństwami.

2. W tym celu państwa strony zobowiązują się przeciwdziałać takim praktykom dostępnymi im środkami, a mianowicie usuwając ich przyczyny, kładąc kres trwającym praktykom oraz udzielając pomocy w naprawianiu ich skutków, jeśli jest to konieczne.

Artykuł 3

Uważa się za nielegalne przywóz, wywóz i przekazywanie prawa własności dóbr kultury dokonane wbrew postanowieniom przyjętym przez państwa strony w niniejszej Konwencji.

Artykuł 4

Państwa strony niniejszej Konwencji uważają, dla celów tej Konwencji, że na dorobek kulturalny każdego państwa składają się dobra kultury należące do następujących kategorii:

a) dobra kultury powstałe w wyniku twórczości indywidualnej lub zespołowej obywateli danego państwa oraz dobra kultury mające znaczenie dla danego państwa powstałe na terytorium tego państwa w wyniku twórczości obywateli obcych lub bezpaństwowych zamieszkujących na jego terytorium;

b) dobra kultury odkryte na terytorium danego państwa;

c) dobra kultury uzyskane przez ekspedycje archeologiczne, etnologiczne lub przyrodnicze za zgodą właściwych władz kraju, z którego te dobra pochodzą;

d) dobra kultury, które był przedmiotem uzgodnionej dobrowolnej wymiany

e) dobra kultury otrzymane nieodpłatnie lub legalnie zakupione za zgodą właściwych władz kraju, z którego pochodzą.

Artykuł 5

W celu zapewnienia ochrony swych dóbr kultury przed nielegalnym przywozem, wywozem i przenoszeniem własności państwa – strony niniejszej Konwencji zobowiązują się, uwzględniając warunki istniejące w każdym kraju, do utworzenia na swoim terytorium jednej lub kilku krajowych służb ochrony dziedzictwa kulturalnego, o ile takie jeszcze nie istnieją, dysponujących wykwalifikowanym i dostatecznym liczebnie personelem, dla zapewnienia skutecznego pełnienia następujących funkcji:

a) przyczyniania się do opracowywania projektów tekstów ustaw i innych przepisów mających za zadanie zapewnienie ochrony dorobku kulturalnego, a w szczególności zapobieganie nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przekazywaniu własności ważnych dóbr kultury;

b) ustanowienia i prowadzenia na bieżąco, na podstawie krajowego rejestru chronionych dóbr, wykazu ważnych dóbr kultury, publicznych i prywatnych, których wywóz stanowiłby znaczne zubożenie narodowego dorobku kulturalnego;

c) popierania rozwoju lub tworzenia instytucji naukowych i technicznych (muzea, biblioteki, archiwa, laboratoria, pracownie itp.) koniecznych dla zapewnienia konserwacji i upowszechniania dóbr kultury;

d) organizowania nadzoru wykopalisk archeologicznych, zapewnienia konserwacji „in situ” niektórych dóbr kultury oraz ochrony niektórych stref zastrzeżonych dla przyszłych badań archeologicznych;

e) ustanowienia dla użytku osób zainteresowanych (konserwatorów, kolekcjonerów, antykwariuszy itp.) norm zgodnych z zasadami etycznymi określonymi w niniejszej Konwencji i czuwania nad przestrzeganiem tych norm;

f) prowadzenia działalności wychowawczej mającej na celu rozbudzenie i rozwijanie poszanowania dla dorobku kulturalnego wszystkich państw oraz szerokie upowszechnianie znajomości postanowień niniejszej Konwencji;

g) czuwania, aby każdej sprawie zniknięcia dobra kultury nadany został odpowiedni rozgłos.

Artykuł 6

Państwa – strony niniejszej Konwencji zobowiązują się:

a) wprowadzić odpowiednie zaświadczenie, w którym będzie zawarte utwierdzenie państwa, z którego dokonuje się wywozu danego dobra lub dóbr kultury, że wywóz ten odbywa się za jego zgodą, wszystkie legalnie wywożone dobra kultury powinny być zaopatrzone w takie zaświadczenie;

b) zakazać wywozu ze swego terytorium dóbr kultury nie zaopatrzonych w wyżej wymienione zaświadczenie wywozowe;

c) podać ten zakaz w odpowiedni sposób do wiadomości publicznej, szczególnie do wiadomości osób, które mogą być zainteresowane wywozem lub przywozem dóbr kultury.

Artykuł 7

Państwa – strony niniejszej Konwencji zobowiązują się:

a) podjąć wszelkie konieczne środki zgodnie z ich ustawodawstwem krajowym w celu zapobieżenia nabywania przez muzea i inne instytucje tego typu, znajdujące się na ich terytorium, dóbr kultury pochodzących z innego państwa – strony niniejszej Konwencji, które zostały nielegalnie wywiezione po wejściu w życie niniejszej Konwencji w stosunku do obu zainteresowanych państw, informować, w miarę możliwości, państwo – stronę niniejszej Konwencji, z którego takie dobra kultury pochodzą, o dobrach oferowanych z terytorium tego państwa po wejściu w życie niniejszej Konwencji w stosunku do obu zainteresowanych państw;

b) zakazać przywozu dóbr kultury skradzionych w muzeach lub pochodzących z zabytkowej budowli publicznej, religijnej lub świeckiej albo z podobnej instytucji, znajdujących się na terytorium innego państwa – strony niniejszej Konwencji, po wejściu jej w życie w stosunku do obu zainteresowanych państw, pod warunkiem, że zostanie udowodnione, że to dobro lub te dobra stanowią część składową inwentarza tej instytucji;

c) podjąć odpowiednie środki w celu odzyskania i zwrotu, na prośbę państwa – strony Konwencji, z którego te dobra pochodzą, wszelkich dóbr kultury w ten sposób skradzionych i wwiezionych po wejściu w życie niniejszej Konwencji w stosunku do osób zainteresowanych państw, jednakże pod warunkiem, że państwo zwracające się z taką prośbą wypłaci należyte odszkodowanie osobie, która te dobra nabyła w dobrej wierze lub która ma ważny dowód ich własności. Prośby o odzyskanie i zwrot

będą przekazywane drogą dyplomatyczną. Państwo zwracające się z taką prośbą zobowiązane jest dostarczyć na swój koszt wszelkie dowody konieczne do uzasadnienia swej prośby o odzyskanie i zwrot. Państwa – strony nie będą obciążać opłatami dóbr kultury, których zwrot następuje zgodnie z niniejszym artykułem. Wszelkie koszty związane ze zwrotem dobra lub dóbr kultury, o których mowa, obciążają państwo, które zwróciło się z prośbą.

Artykuł 8

Państwa – strony niniejszej Konwencji zobowiązują się do stosowania karnych lub administracyjnych sankcji w stosunku do wszystkich osób winnych naruszenia zakazów przewidzianych powyżej w art. 6, ust. (b) i w art. 7 (b).

Artykuł 9

Każde Państwo – strona niniejszej Konwencji, którego dorobek kulturalny jest zagrożony grabieżą materiałów archeologicznych lub etnologicznych, może odwołać się do innych zainteresowanych państw w takich okolicznościach. Państwa – strony niniejszej Konwencji zobowiązują się do udziału we wszelkich akcjach międzynarodowych wspólnie podejmowanych w celu ustalenia i zastosowania koniecznych konkretnych środków, włącznie z kontrolą wywozu, przywozu i międzynarodowego handlu konkretnymi dobrami kultury, o które chodzi. Do chwili zawarcia porozumienia każde zainteresowane państwo podejmie, w miarę możliwości, tymczasowe środki dla zapobieżenia powstawaniu niepowetowanych szkód dla dziedzictwa kulturalnego państwa, które zwróciło się z prośbą.

Artykuł 10

Państwa – strony niniejszej Konwencji zobowiązują się:

a) ograniczać poprzez działalność oświatową, informacyjną i zachowanie czujności, obrót dobrami kultury nielegalnie wywiezionymi z któregośkolwiek państwa – strony niniejszej Konwencji i – mając na uwadze warunki istniejące w każdym kraju zmusić antykwariusz, pod groźbą sankcji karnych lub administracyjnych, do prowadzenia rejestru wyszczególniającego pochodzenie każdego dobra kultury, nazwę i adres dostawcy, opis i ocenę każdego sprzedanego dobra, jak również do informowania nabywcy tego dobra kultury o zakazie wywozu, który może się rozciągać na to dobro;

b) starać się rozbudzić i rozwijać w społeczeństwie poprzez działania oświatowe poczucie wartości dóbr kultury oraz niebezpieczeństwa kradzieży, nielegalnych wykopalisk i nielegalnego wywozu, na jakie jest narażony dorobek kulturalny.

Artykuł 11

Uważa się za nielegalny wywóz i przenoszenie własności dóbr kultury pod przymusem, bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku okupacji danego kraju przez obce mocarstwo.

Artykuł 12

Państwa – strony niniejszej Konwencji będą szanować dorobek kulturalny terytoriów, za których stosunki międzynarodowe są odpowiedzialne oraz podejmą odpowiednie środki w celu zakazania i zapobieżenia nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury na tych terytoriach.

Artykuł 13

Państwa – strony niniejszej Konwencji zobowiązują się oprócz tego, w ramach ustawodawstwa każdego państwa:

a)zapobiegać przy użyciu wszelkich odpowiednich środków przenoszenia własności dóbr kultury przyczyniającemu się do nielegalnego przywozu lub wywozu tych dóbr;

b)zapewnić, aby ich właściwe służby współpracowały w celu ułatwienia zwrotu prawowitemu właścicielowi w możliwie jak najszybszym terminie nielegalnie wywiezionych dóbr kultury;

c)uznawać roszczenia zmierzające do odzyskania zaginionych lub skradzionych dóbr kultury wysuwane przez prawowitego właściciela lub w jego imieniu;

d)uznawać ponadto nie ulegające przedawnieniu prawo każdego państwa – strony niniejszej Konwencji do klasyfikowania i ogłaszania niektórych dóbr kultury za niezbywalne i tym samym objęte zakazem wywozu, oraz ułatwiać odzyskanie przez zainteresowane państwo takich dóbr w przypadkach, gdy zostały one wywiezione.

Artykuł 14

Aby zapobiec nielegalnemu wywozowi i wywiązać się z zobowiązań, jakie nakłada stosowanie postanowień niniejszej Konwencji, każde państwo – strona niniejszej Konwencji powinno zapewnić, w miarę posiadanych możliwości, swoim krajowym służbom ochrony dziedzictwa kulturalnego wystarczający budżet i – jeżeli zajdzie potrzeba – powinno utworzyć w tym celu odpowiedni fundusz.

Artykuł 15

Niniejsza Konwencja nie zawiera niczego, co mogłoby powstrzymać państwa – strony niniejszej Konwencji od zawierania między sobą specjalnych porozumień lub od dalszego wykonywania już zawartych porozumień w sprawie zwrotu dóbr kultury wywiezionych z terytoriów, z których dobra te pochodzą, przed wejściem w życie niniejszej Konwencji w stosunku do zainteresowanych państw.

Artykuł 16

Państwa - strony niniejszej Konwencji będą podawać do wiadomości w okresowych raportach, które będą przedstawiać Konferencji Generalnej Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, w terminach i w formie przez nią określonych, przepisy ustaw i innych aktów prawnych oraz inne podjęte przez nie środki w celu stosowania niniejszej Konwencji, jak również informacje dotyczące doświadczeń uzyskanych w tej dziedzinie.

Artykuł 17

1.Państwa Strony niniejszej Konwencji mogą zwracać się z prośbą do Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury w szczególności o udzielenie im pomocy technicznej w zakresie:

a)informacji i oświaty;

b)konsultacji i ekspertyz;

c)koordynacji i dobrych usług.

2. Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury może z własnej inicjatywy podejmować badania i publikować opracowania na temat zagadnień dotyczących nielegalnego obiegu dóbr kultury.

3. W tym celu Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury może również zwrócić się o współpracę do wszystkich kompetentnych organizacji pozarządowych.

4. Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury jest uprawniona do występowania z własnej inicjatywy z propozycjami skierowanymi do państw – stron, dotyczącymi wykonania niniejszej Konwencji.

5. Na prośbę co najmniej dwóch państw – stron niniejszej Konwencji, między którymi toczy się spór dotyczący jej wykonania, Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury może zaoferować swoje dobre usługi w celu doprowadzenia do porozumienia między nimi.

Artykuł 18

Niniejsza Konwencja jest sporządzona w językach angielskim, hiszpańskim, francuskim i rosyjskim, przy czym wszystkie cztery teksty są jednakowo autentyczne.

Artykuł 19

1. Niniejsza Konwencja podlega ratyfikacji lub przyjęciu przez państwa będące członkami Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, zgodnie z ich procedurą konstytucyjną.

2. Dokumenty ratyfikacyjne lub dokumenty przyjęcia będą składane Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Artykuł 20

1. Niniejsza Konwencja jest otwarta do przystąpienia dla wszystkich państw nie będących członkami Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, które zostaną zaproszone do przystąpienia przez Radę Wykonawczą Organizacji.

2. Przystąpienie następuje przez złożenie dokumentu przystąpienia Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Artykuł 21

Niniejsza Konwencja wejdzie w życie po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia trzeciego dokumentu ratyfikacyjnego, dokumentu przyjęcia lub przystąpienia, lecz jedynie w stosunku do państw, które w tym dniu lub wcześniej złożyły swoje dokumenty ratyfikacyjne, dokumenty przyjęcia lub przystąpienia. Dla każdego innego państwa wejdzie ona w życie po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia przez to państwo dokumentu ratyfikacyjnego, dokumentu przyjęcia lub przystąpienia.

Artykuł 22

Państwa – strony niniejszej Konwencji uznają, że Konwencja ta ma zastosowanie nie tylko w stosunku do terytoriów ich metropolii, lecz również w stosunku do terytoriów, za których stosunki międzynarodowe są one odpowiedzialne; zobowiązują się one do przeprowadzenia, w razie potrzeby, konsultacji z rządami lub innymi właściwymi władzami wspomnianych terytoriów w chwili ratyfikacji, przyjęcia lub przystąpienia albo wcześniej, w celu zapewnienia stosowania niniejszej Konwencji w stosunku do tych terytoriów oraz notyfikowania Dyrektorowi Generalnemu Organizacji

Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury terytoriów, w stosunku do których będzie miała zastosowanie niniejsza Konwencja; notyfikacja ta nabierze mocy prawnej po upływie trzech miesięcy od dnia jej złożenia.

Artykuł 23

1. Każde z państw – stron niniejszej Konwencji będzie mogło wypowiedzieć niniejszą Konwencję w imieniu własnym lub w imieniu każdego terytorium, za którego stosunki międzynarodowe jest odpowiedzialne.

2. Wypowiedzenie będzie notyfikowane dokumentem złożonym Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

3. Wypowiedzenie nabierze mocy prawnej po upływie dwunastu miesięcy od dnia złożenia dokumentu wypowiedzenia.

Artykuł 24

Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury będzie informował państwa będące członkami Organizacji, państw nie będące członkami Organizacji, o których mowa w art. 20, jak również Organizację Narodów Zjednoczonych o złożeniu wszelkich dokumentów ratyfikacyjnych, dokumentów przyjęcia lub przystąpienia wyszczególnionych w art. 19 i 20, jak również o wszystkich notyfikacjach i wypowiedziach przewidzianych w art. 22 i 23.

Artykuł 25

1. Niniejsza Konwencja będzie mogła być zrewidowana przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury. Jednakże zrewidowany tekst będzie obowiązywał tylko te państwa, które staną się stronami Konwencji wprowadzającej rewizję.

2. Jeżeli Konferencja Generalna przyjmie nową Konwencję wprowadzającą całkowitą lub częściową rewizję niniejszej Konwencji oraz jeżeli nowa Konwencja nie będzie stanowić inaczej, niniejsza Konwencja przestanie być otwarta do ratyfikacji, przyjęcia lub przystąpienia począwszy od daty wejścia w życie nowej Konwencji wprowadzającej rewizję.

Artykuł 26

Zgodnie z art. 102 Karty Narodów Zjednoczonych, niniejsza Konwencja zostanie zarejestrowana w Sekretariacie Organizacji Narodów Zjednoczonych na wniosek Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Sporządzone w Paryżu, dnia 17 listopada 1970 roku, w dwóch oryginalnych egzemplarzach, podpisanych przez Przewodniczącego Konferencji Generalnej zebranej na jej XVI sesji oraz przez Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, które będą złożone w archiwum Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury i których uwierzytelnione odpisy będą przekazane wszystkim państwom, o których mowa w art. 19 i 20 oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Powyższy tekst jest autentycznym tekstem Konwencji przyjętej w należyty sposób przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej XVI sesji, która odbyła się w Paryżu i która została ogłoszona za zamkniętą dnia 14 listopada 1970 roku.

